

KIRJANDUS**Aine üldkirjeldus ja õppe-eesmärgid**

1. Loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi.
2. Väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga.
3. Rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust.
4. Annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid.
5. Hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Aine õpitulemused kooliastmeti**II kooliastme lõpetaja:**

1. On lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust ja kujundanud selle kaudu oma väärtushinnanguid.
2. Loeb ladusalt.
3. Oskab tutvustada loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi.
4. Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade abil.
5. Jutustab piltteksti põhjal.
6. Tõlgendab, analüüsib ning mõistab suunavate küsimuste abil eritüüpi kirjandusteoseid.
7. Kirjutab erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis.
8. Esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti.

III kooliastme lõpetaja:

1. On lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust ja kujundanud selle kaudu oma väärtushinnanguid.
2. Väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat.
3. Tõlgendab, analüüsib ning mõistab eritüüpi kirjandusteoseid.
4. Väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatu üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid.
5. Kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka internetti.

Kooli eripära õppe korraldamisel

Lähtudes õpilase erivajadusest rakendatakse erinevaid individuaalseid õppekavasid: vähendatud aineprogrammi, lihtsustatud õppekava, 1-1 õpe, koduõppe vorm.

Digiõppe kaasamine erinevates teemavaldkondades: õigekeelsusabi leidmine veebist, veebimaterjalide leidmine, kasutamine ja kriitiline hindamine, erinevate arvutiprogrammide teadlik kasutamine tekstiloomes.

Autismispektri häirega õpilastele esitatakse tööjuhendid võimalusel algoritmina. Eelistatakse visuaalset tuge pakkuvaid õppemeetodeid.

Tekste käsitletakse vajadusel viie küsimuse abil (Colette de Bruin).

Tähtis tööloik teises ja kolmandas kooliastmes on töö sõnavara ja keelekujunditega.

5. klass

Õppesisu

Lugemine ja jutustamine

1. Lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine.
2. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
3. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
4. Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.
5. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Teksti kui terviku mõistmine. Küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.
2. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.
3. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaadid, iseloomulikud detailid) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma

elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.

4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
5. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine.
6. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendusteed. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.
7. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine.
8. Valmi mõistukõnest arusaamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.
9. Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Koomilise leidmine tekstist.
10. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
11. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jm).
12. Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.
13. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused, teema ja idee, probleem, pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.
14. Luuletuse vorm. Rahvalaulu olemus. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

Omalooming

1. Loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus- või fantaasiajutt, mälestuslugu.
2. Jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal, algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal.
3. Looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus, loo sündmustiku edasiarendus, uus või jätkuv lõpp loole, tegelastevaheline dialoog, kiri mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale.
4. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimesel, tegevuskoha, looduse ja tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine

kirjeldatavasse ja selle väljendamine.

5. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.
6. Minavormis jutustamine.

Õpitulemused

Lugemine, jutustamine ja esitamine

1. On lugenud eakohast eri žanris väärtkirjandusteost.
2. Loeb vähemalt sõnaühendi kaupa.
3. Oskab tutvustada suunavate küsimuste abil kirjandusteose sisu ja tegelasi.
4. Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade abil.
5. Jutustab piltteksti põhjal.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Koostab teksti kohta eri liiki küsimusi.
2. Vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnade või tekstinäidetega.
3. Koostab teksti kohta sisukava abistamisel.
4. Kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust ja iseloomu.
5. Otsib teavet tundmatute sõnade kohta.
6. Tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid.
7. Seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust.
8. Mõtestab luuletuse tähendust.

Omalooming

1. Kirjutab erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis.
2. Esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti.

Seosed teiste ainetega

Eesti keel – õigekiri

Informaatika - tekstide vormistamine, info kogumine, hindamine ja kasutamine, õigekeelsusabi leidmine veebiallikatest.

6. klass

Õppesisu

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine.
2. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
3. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
4. Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade abil.
5. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Teksti kui terviku mõistmine. Mälu- ehk faktiküsimuste ja loovküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlauseste ning märksõnadena.
2. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.
3. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaadid, iseloomulikud detailid) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.
4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
5. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine.
6. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendusteed. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.
7. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse, sh metakeele mõistmine. Mõisted: epiteet, võrdlus, vanasõna, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, algriim.
8. Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnест

arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade olemus, nende tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Koomilise leidmine tekstist.

9. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
10. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased ning tunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jm).
11. Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused.
12. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused, teema ja idee, probleem, pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.
13. Luuletuse vorm. Rahvalaulu olemus. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

Omalooming

1. Loomamuinasjutt, imemuinasjutt, tekke- või seletusmuistend, hiiu- või vägilasmuistend, seiklus- või fantaasiajutt, mälestuslugu.
2. Jutuke vanasõnade või kõnekäändude põhjal, algustähekordustega naljalugu, luuletus etteantud riimide põhjal või iseseisvalt samasisuline jutt luuletuse põhjal.
3. Looduskirjeldus, loom- või kirjandusliku tegelase kirjeldus, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülg, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutus, loo sündmustiku edasiarendus, uus või jätkuv lõpp loole, tegelastevaheline dialoog, kiri mõnele teose tegelasele või tegelaserühmale.
4. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ja tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
5. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.
6. Minavormis jutustamine.

Õpitulemused

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. On lugenud eakohast eri žanris väärtkirjandusteost.
2. Loeb ladusalt.
3. Oskab tutvustada kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi.
4. Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade abil.
5. Jutustab pillteksti põhjal.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Koostab teksti kohta eri liiki küsimusi.

2. Vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnade või tekstinäidetega.
3. Koostab teksti kohta sisukava abistamisel.
4. Kirjeldab teksti põhjal tegelaste välimust ja iseloomu.
5. Otsib teavet tundmatute sõnade kohta.
6. Tunneb ära ja kasutab tekstides tuntumaid kõnekujundeid.
7. Seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust.
8. Mõtestab luuletuse tähendust.
9. Analüüsib ja hindab tegelaste suhteid ja käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest.
10. Leiab lõigukesksed mõtted ja sõnastab peamõtte.

Omalooming

1. Kirjutab erineva pikkusega erižanrilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis.
2. Esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti.

Seosed teiste ainetega

Eesti keel – õigekiri

Informaatika - tekstide vormistamine, info kogumine, hindamine ja kasutamine, õigekeelsusabi leidmine veebiallikatest.

Ajalugu - erinevatest ajastutest pärit tekstide käsitlemine.

Muusika- regilaulude kuulamine.

7. klass

Õppesisu

Lugemine, jutustamine ja esitamine

1. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
2. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine.
3. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ja selle põhjal aruteludes osalemine.
4. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
5. Erinevate tekstižanrite lugemine ja analüüs (elulood, noortekirjandus, rahvaluule, seiklusjutt, fantaasiakirjandus, reisikiri).
6. Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.

7. Luuleteksti esitamine peast.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.
2. Loetud teksti järgi kava koostamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.
3. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine.
4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
5. Tegelase analüüs: suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine.
6. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine.
7. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine.
8. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse arendamine.

Omalooming

1. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid.
2. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid, luulemapid, almanahh).

Õpitulemused**Lugemine, jutustamine ja esitamine**

1. On läbi lugenud vähemalt kolm eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut).
2. Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist.
3. Tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.
4. Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
5. Esitab peast luuleteksti, jälgides esituse ladusust ja selgust.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Vastab teksti põhjal fakti- ja analüüsiküsimustele.
2. Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.
3. Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.
4. Kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi.
5. Arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti põhisündmuste, tegelaste ja nende probleemide üle.

6. Leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte.
7. Mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Omalooming

1. Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (fantaasiajutt) teksti.
2. Kirjutab kirjandusteose põhjal kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Seosed teiste ainetega

Eesti keel – õigekiri

Informaatika - tekstide vormistamine, info kogumine, hindamine ja kasutamine, õigekeelsusabi leidmine veebiallikatest.

8. klass

Õppesisu

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
2. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, selle põhjal aruteludes osalemine.
3. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.
4. Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.
5. Luuleteksti esitamine peast.
6. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
7. Erinevate tekstižanrite lugemine ja analüüs (muinasjutt, muistend, noortekirjandus, kriminaalkirjandus, ulmekirjandus, näitekirjandus).

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega.
2. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.
3. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi

mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine.

4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
5. Tegelase analüüs: suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine.
6. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Pöördeliste sündmuste leidmine.
7. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.
8. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse arendamine.
9. Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
10. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaaani tunnused.
11. Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.
12. Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.
13. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.

Omalooming

1. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid.
2. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid, luulemapid, almanahh).

Õpitulemused

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut).
2. Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist.
3. Tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.
4. Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
5. Esitab peast luuleteksti, jälgides esituse ladiusust ja selgust.
6. Koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Vastab teksti põhjal fakti- ja analüüsiküsimustele.
2. Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.
3. Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.

4. Kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi.
5. Arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust.
6. Leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte.
7. Mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
8. Seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, romaani, novelli, haiku ja vabavärsi olemust.

Omalooming

1. Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu, muistendi vms) teksti.
2. Kirjutab kirjandusteose põhjal kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Seosed teiste ainetega

Eesti keel – õigekiri

Informaatika - tekstide vormistamine, info kogumine, hindamine ja kasutamine, õigekeelsusabi leidmine veebiallikatest.

9. klass

Õppesisu

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
2. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
3. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine.
4. Uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri

vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine süžee järgi.

5. Tutvumine erineva elektroonilise meediaga (raadio, televisioon, internet).
6. Esitamise eesmärgistamine.
7. Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus. Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
8. Erinevate tekstižanrite lugemine ja analüüs (looduskirjandus, rahvaluule, isamaaline kirjandus, fantaasiakirjandus, realism).

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Küsimuste koostamine: fakti-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega.
2. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.
3. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine.
4. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
5. Tegelase analüüs: suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine.
6. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Pöördeliste sündmuste leidmine.
7. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse ja retoorilise küsimuse seletamine. Allegooria mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
8. Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse arendamine.
9. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli tunnused.
10. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.
11. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Omalooming

1. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid.
2. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused, referaat).

Õpitulemused

Lugemine, jutustamine, esitamine

1. On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut).
2. Loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist.
3. Tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.
4. Jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.
5. Koostab ja esitab teost tutvustava ettekande.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

1. Vastab teksti põhjal fakti- ja analüüsiküsimustele.
2. Kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate.
3. Kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused.
4. Kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi.
5. Arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust.
6. Leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte.
7. Mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.
8. Seletab oma sõnadega eepika, lüürika, dramaatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi ja soneti olemust.

Omalooming

1. Kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava teksti.
2. Kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Seosed teiste ainetega

Eesti keel – õigekiri

Informaatika - tekstide vormistamine, info kogumine, hindamine ja kasutamine, õigekeelsusabi leidmine veebiallikatest.